

MIES LÄHIHOITAJANA

Väliraportti 1 / 4, Lapin Letka-hanke

Miehiä kaivataan hoiva-alalle, vaikka itse työtehtävien suorittamisen kannalta sukupuoli ei olisikaan merkitystä.

MIES LÄHIHOITAJANA -SELVITYS

Mies lähihoitajana -selvitys kartuttaa tietoa aiemmin niukasti tutkitusta aiheesta, miehestä lähihoitajana - ja yleisemminkin miehestä hoiva-alalla. Aihetta tarkastellaan sukupuolinäkökulmasta kahden toista miesopiskelijan, työssäoppimisen paikkojen työntekijöiden sekä asiakkaiden näkemysten kautta. Tämä on väliraportti ensimmäisen työssäoppimisen jakson keskeisistä havainnoista¹.

Selvitys toteutetaan meneillään olevan lähihoitajakoulutuksen neljän työssäoppimisen jakson yhteydessä. Aineistona toimivat kaikille kohderyhmille tehtävät kyselyt sekä opiskelijoiden kohdalla toteutettavat ryhmäkeskustelut. Selvityksen tavoitteena on löytää vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- o Kaivataanko hoiva-alalle miehiä?
- o Jos kaivataan, niin mihin tehtäviin erityisesti?
- o Mitä lisäarvoa miehet mahdollisesti tuovat hoivapalveluiden tuottamiseen?
- o Mikä merkitys miehillä on naisvaltaisessa työyhteisössä?
- o Ja miten miesopiskelijat itse kokevat asemansa hoiva-alan tulevana ammattilaisena?

LÄHIHOITAJAKOULUTUS MIEHILLE

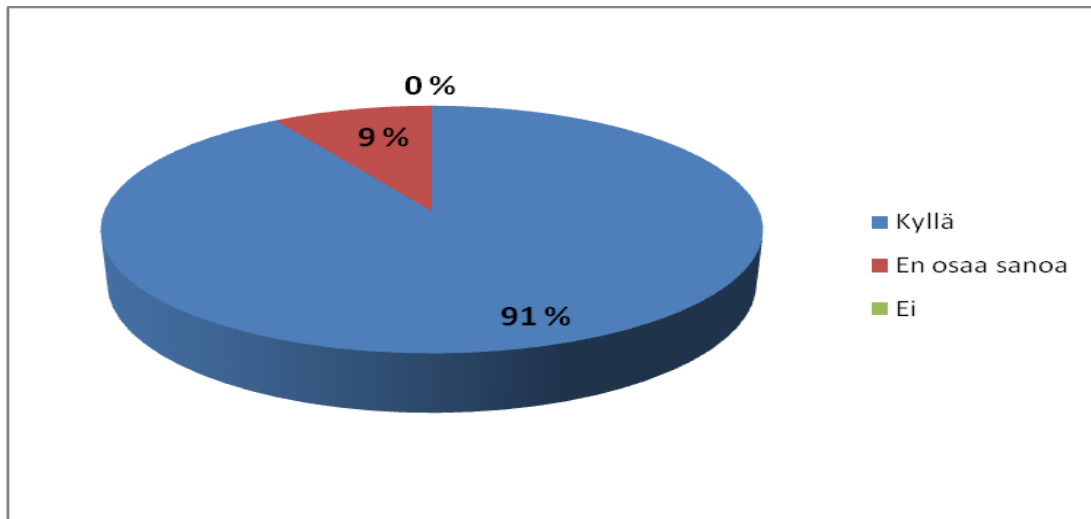
Lapin ammattiopisto järjestää työvoimapoliittisena aikuiskoulutuksena miehille suunnatun sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajakoulutuksen 15.2.2010-31.1.2012. Koulutus liittyy ESR-hankkeeseen, Lapin Letka – sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa ja työelämässä. Koulutuksen hallinnoinnista vastaa Lapin ELY-keskuksen Koordi-hanke. Miehille suunnatulla koulutuksella pyritään madaltamaan miesten hakeutumiskynnystä sosiaali- ja terveysalan koulutukseen.

¹ Jokaisen selvityksen kohteena olevan työssäoppimisen jakson jälkeen julkaistaan väliraportti. Koulutuksen päättymisen jälkeen koostetaan loppuraportti, joka sisältää vertailua ja yhteenvedon työssäoppimisen jaksoista. Selvityksen yhteydessä kerätty aineisto on käytettävissä Lapin yliopiston tutkimukseen ja opinnäytetöihin.

TARVITAANHAN NIITÄ MIEHIÄ

Kyselyyn vastanneista yhteensä 52:sta työyhteisön jäsenestä ja opiskelijasta yli 90% oli sitä mieltä, että hoiva-alalle kaivataan lisää miehiä². Useampi vastaajista tosin korosti sitä, että hoiva-alalle tarvitaan lisää työntekijöitä sukupuolesta riippumatta. Tämä tosiasia käy esille myös erilaisista työvoiman tarvetta käsittelevistä ennakkointiraporteista joiden mukaan työvoiman tarpeen lisäys voi hoiva-alalla olla jopa yllättävän suurta³. Luonnollisesti kasvavaan kysyntään olisi helpompi vastata, jos myös miehet tulevaisuudessa näkisivät hoiva-alan useammin itselleen varteenotettavana vaihtoehtona.

Tarvitaanko hoiva-alalle lisää miehiä?

MIEHEN MALLI

Työvoiman tarvetta mielenkiintoisempaa on kuitenkin keskittyä tarkastelemaan miksi ja mihin hoiva-alan tehtäviin miehiä tarvitaan. Yli 50% vastaajista oli sitä mieltä, että miehiä tarvitaan hoiva-alalle tuomaan miehen mallia. Tässä yhteydessä on huomioitava, että vastauksissa näkynee jossain määrin ensimmäisen työssäoppimisen jakson sijoittuminen päiväkoteihin.

Useimmissa vastauksissa miehen mallia ei määritelty tarkemmin. Niissä vastauksissa, joissa miehen mallia avattiin, tarkoitettiin sillä lähinnä lapsille tarjoutuvaa turvallista mieskontaktia.

"Koska myös asiakkaita, tässä tapauksessa lapset, ovat kumpaakin sukupuolta. Molemmille hyödyksi, että myös turvallisia miehenmalleja". Korostuu esim. yksinhuoltajaäitien kohdalla." Työyhteisön jäsen, nainen

"Kyllä siellä pojat ainaki saa tehdä paljon semmosia poikamaisia juttuja, niinku miehen kanssa. Varmaan mielenkiintoisempaa tehdä ku naisen kanssa." Opiskelija, mies

² Myös päiväkodin asiakkaille eli lapsille toteutettiin kysely. Kyselyn tuloksia ei ole kuitenkaan huomioitu väliraportissa. Vaikka kysely lasten kohdalla toteutettiin heidän ikänsä huomioiden, osoittautui sukupuoleen liittyvät kysymykset liian vaikeiksi. Tätä mieltä olivat etenkin lasten huoltajat, jotka käytännössä toteuttivat kyselyn lapsille.

Opiskelijoista kyselyyn vastasi vain neljä opiskelijaa kahdestatoista. Opiskelijoiden mielipiteet onkin kerätty pääasiassa heille toteutetusta ryhmäkeskustelusta. Käytännössä kyselyn tulokset siis kertovat lähinnä työssäoppimisen paikkojen työntekijöiden näkemyksistä. Tarkemmin sanottuna naistyöntekijöiden, koska vain yksi 48:sta kyselyyn vastanneista työntekijöistä oli mies.

³ Esim. VATT arvioi 6.4.2010 julkistetussa raportissa Työvoiman tarve Suomen taloudessa 2010-2025, että sosiaali- ja terveysaloilla tarvitaan jopa 120 000 työntekijän lisäys vuoteen 2025 mennessä.

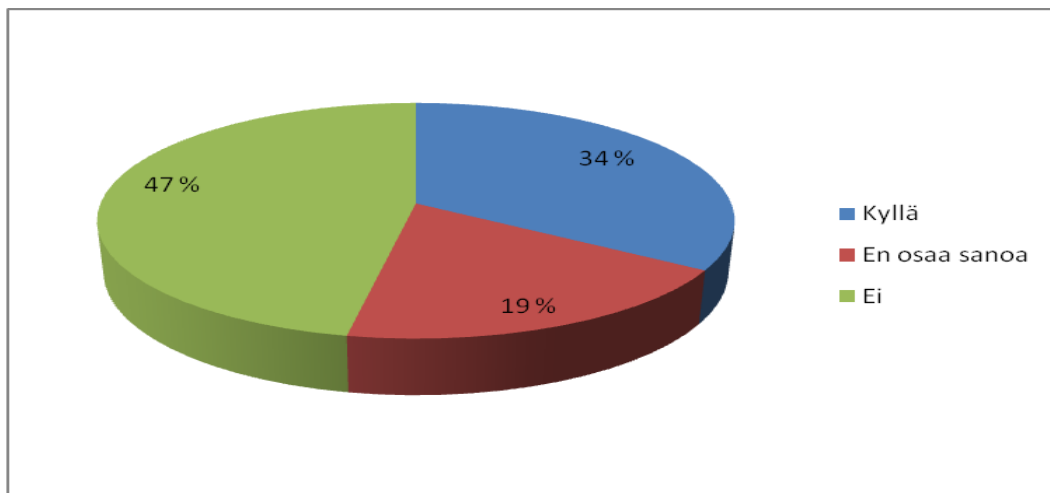
Miehen mallin lisäksi vastaajat mainitsivat syiksi miesten fyysisyyden, vaikutuksen työilmapiiriin, miesnäkökulman, lisääntyvän monikulttuurisuuden ja monipuolisemmat vaihtoehdot arjen askareisiin. Fyysisyys liitettiin vastauksissa usein vanhustyöhön. Siten onkin mielenkiintoista nähdä millaisia vastauksia seuraavan työssäoppimisen jakson kohdalla saadaan, kun työssäoppimisen paikat sijoittuvat pääasiassa vanhuspuolelle. Miesten vaikutus ilmapiiriin nähtiin lähes yksinomaan positiiviseksi ja erityisesti korostettiin miesten tasapainottavaa vaikutusta. Monipuolisemmat vaihtoehdot ja ”perinteiset miehiset” vahvuudet liittyivät vastauksissa lähinnä teknistä osaamista vaativiin tehtäviin ja viriketoimintaan, kuten erilaisiin peleihin.

Kysyttäessä, mihin hoiva-alan tehtäviin tarvitaan erityisesti miehiä, noin puolet vastaajista nimesi sellaiseksi lasten kanssa tehtävän työn. Noin kolmasosan mielestä miehiä tarvitaan erityisesti vanhustyöhön.

EI TARVITSE OLLA IHMEMIES

Vaikka miehiä lähes kaikkien vastaajien mielestä tarvitaan lisää hoiva-alalle, vain kolmasosa vastaajista odotti miehiltä erilaista osaamista ja vahvuuksia kuin naisilta. Vielä harvemmin vastaajat olivat sitä mieltä, että miehille osoitetaan hoiva-alalla erilaisia työtehtäviä kuin naisille.

Odotetaanko miehiltä hoiva-alalla erilaista osaamista ja vahvuuksia kuin naisilta?

Avokysymyksessä vastaajia pyydettiin pohtimaan, mitä vahvuuksia he odottavat miestyöntekijöiltä omalla alallaan. Näin erikseen kysyttynä puolet vastaajista pystyi nimeämään vähintään yhden erityisesti miehiin kohdistuvan odotuksen. Vastauksissa painottuivat samat asiat kuin kysyttäessä, miksi miehiä kaivataan hoiva-alalle. Miehiltä siis odotettiin miehen mallia sekä osaamista miehiseksi mielletyissä asioissa, kuten peleissä ja nikkaroinnissa. Lisäksi sukupuolella nähtiin olevan merkittävä vaikutus työyhteisön toimintaan kokonaisuuden kannalta, muun muassa erilaisten näkökulmien muodossa ja työilmapiirin kohdalla.

Noin puolet vastaajista ei avovastauksissakaan odottanut miehiltä mitään ylimääräistä, tai odotti miehiltä aivan samoja asioita kuin naisiltakin. Olennaista ei näiden vastaajien mielestä ollutkaan sukupuoli, vaan yksilölliset ominaisuudet. Yksilöllisiä ominaisuuksia korostettiin myös avokysymyksessä työtehtävien muotoutumisesta miesten ja naisten välillä.

”Samaa kuin naispuolisilta työtovereiltakin. Luotettava, tunnollinen, lapsia kauniisti kohteleva, innostunut yms.” Työyhteisön jäsen, nainen

RIITTÄÄ, ETTÄ ON MIES

Varmasti osittain kysymyksenasettelustakin johtuen miesten nähtiin tuovan hoiva-alalle lähes pelkätään positiivisia seikkoja, kuten: lisäävän tasapainoa, huumoria ja erilaisia näkökulmia, vähentävän kuppikuntia, juoruilua ja asioiden vatvomista.

"Naisilla tulee usein keskenään eripuraa. Miehet tasoittaisivat pelkkää naisjoukkoa. Asioihin tulisi enemmän näkökulmia ja kannanottoja." Työyhteisön jäsen, nainen

Kun työyhteisössä on sekä miehiä että naisia, tuo se enemmän vaihtoehtoja työtehtävien hoitamiseen. Tämän lisäksi sukupuolijakaumalla näyttäisi vastaajien mielestä olevan todella merkittävä vaikutus asioihin itse konkreettisten työtehtävien suorittamisen taustalla. Lähes 90 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että on työpaikan toimintakulttuurille eduksi, että työyhteisö koostuu sekä miehistä että naisista. Työviihtyvyyden kannalta asiaa piti merkityksellisenä lähes 80 prosenttia vastaajista.

MILTÄ MIEHESTÄ SITTEN TUNTUU

Entä miten miesopiskelijat sitten itse kokivat ensimmäisen työssäoppimisen jakson hoiva-alalla. Tekniikan ammateista sanotaan usein, että ne ovat kehittyneet työmenetelmiltään ja rakenteiltaan miesten ehdoilla. Kokivatko enimmäkseen muilta aloilta aikaisempaa työkokemusta omaavat miesopiskelijat ongelmia sopeutua työyhteisöiltään hyvinkin naisvaltaisiin päiväkoteihin? Ainakaan kukaan ei myöntänyt sitä. Enemminkin opiskelijoiden kysymys kuului, tarvitseeko tästä asiasta edes tehdä tällaista numeroa.

"Ei mitenkään korostettu, että nyt me saatiin tänne miesharjoittelija." Opiskelija, mies

"Kaikillahan on tota naispuolisia kavereitaki, niin ihan tota siis samanlaista." Opiskelija, mies

"Enemmän se hermostutti mennä semmoseen lapsivaltaiseen työyhteisöön." Opiskelija, mies

JA MITEN ASIAT VOISIVAT OLLA

Yhteiskuntamme koostuu sekä miehistä että naisista. On vaikea nähdä, miksi tyttöjen ja poikien hoitamisen tulisi keskittyä juuri naisille. Kodeissa muutos on jo hyvässä vauhdissa. Lapsen hoitaminen on useimmille isille itsestäänselvyys. Työelämässä sukupuolen mukainen työnjako näyttää kuitenkin istuvan tiukemmassa. Se on sääli. Sillä alalle kuin alalle olisi rikkaus, jos töitä olisivat tekemässä sekä miehet että naiset. Epäilemättä tämä heijastuisi myös asiakkaille.

Lopuksi kysyimme vastaajilta, miten miehiä sitten saataisiin alalle lisää. Lähes jokainen heistä nimesi palkkauksen parantamisen. Työssäoppimisen paikkojen työntekijät pitivät alan arvostuksen lisäämistä tärkeänä. Opiskelijat taas korostivat tietoisuuden lisäämistä alan työtehtävistä. Sitäkin kannattaa vastaajien mukaan korostaa, että tämä on työtä jolla on merkitystä ja joka kasvattaa myös tekijäänsä.

"...varmaan joku tuolta sorvin äärestä, niin ei se varmaan tiitä, mitä se työ pitää sisällään." Opiskelija, mies

"Niin, ja sitte tuo lähihoidajatutkinto, niin se on kumminki aika monipuolinen tuo työkenttä, mitä tuolla voi alkaa tekemään, että se ei ole tosiaan vaan sitä vaihtoa, että sitä on paljo muutaki." Opiskelija, mies

"No ihmisenä. Oppii lapsista, oppii elämästä, oppii vaikka mistä. Ja sittenhän se tuopi mielihyvää sinulle ittellesi, ku saapii jotaki tehtyä." Opiskelija, mies

Seuraava selvityksen kohteena oleva työssäoppimisen jakso kuuluu tutkinnon osaan hoito ja huolenpito. Väiliraportti sen keskeisimmistä havainnoista ilmestyy keväällä 2011 osoitteessa www.lapinletka.fi.